СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 154. Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 8-го липня 1941. No. 154. Jersey City, N. J., Tuesday, July 8, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СПОДІЮТЬСЯ СИЛЬНОЇ ОПОЗИЦІЇ В КОНҐРЕСІ ПРОТИ СПРОБ ДЛЯ ВИСИЛКИ АМЕРИКАНСЬКОЇ АРМІЇ ПОЗА АМЕРИКУ

ВАШИНГТОН. — Конґресові лідери сподіються сильної й острої опозиції проти евентуального проєкту нового закону, що мавби уповажнити Президента Рузвелта до нової висилки американської експедиційної виправи поза межі західньої півкулі. Подібні думки висловив минулого тижня шеф штабу американської армії, ґен. Джордж Маршал. Він рівнож заявив, що армія старатиметься задержати довше як один рік тих новобранців, що вже тепер відбувають військову службу згідно з законом про обовязкову службу. В конґресі нетерпеливо очікують заяви Президента Рузвелта в тій справі. Є вигляди, що, якщо Президент Рузвелт заявиться за тим законопроектом, то безогляду на передбачену сильну опозицію проти того, цей закон перейде в палаті послів та сенаті.

ПЛЯНУЮТЬ БУДОВУ НОВИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНГТОН. — Морська Комісія приготовляє проект будови нових кораблів з призначенням для американської маринарки. На програмі комісії є будова 300 нових кораблів, що коштуватиме $500,000,000. В тому числі будуть звичайні товарові кораблі, відтак ці, що призначені для національної оборони Америки й для перевозу допомоги для Англії.

ПРОТИ-ЛЕТУНСЬКА ОБОРОНА ПОСТУПАЄ ВПЕРЕД.

НЮ ЙОРК (Н. Й.) — Проти-летунська оборона міста Ню Йорку зростає з кожним днем. Досі, у сімнадцятім дні кампанії, в пятьох дільницях Ню Йорку зголосилося вже 34,930 охотників. Бракує ще 27,081 для вимаганого числа 62,011.

ЗВІЛЬНЯТЬ ДВОХ НАЦІСТИЧНИХ ПРОПАҐАНДИСТІВ.

ВАШИНГТОН. — Д-р Манфред Зап і Ґінтер Тон, визначні німецькі пропаґандисти міжнародньої марки, що були оскаржені перед вашингтонським судом за зломання закону про реєстрацію чужинецьких аґентур, не будуть більше суджені за закинені їм провини. Заступник ґенерального прокуратора Францис Бидл заявив, що уряд Злучених Держав Америки згодився випустити згаданих німців на волю в заміну за звільнення двох американських кореспондентів Джей Алена та Ричарда Ґотелета, що тепер сидять в німецькій тюрмі.

АМЕРИКАНСЬКІ КОРАБЛІ ДОПЛИВАЮТЬ ЩОДЕННО ДО АНГЛІЇ.

ВАШИНГТОН. — Хоч німці загрозили, що будуть топити кожний американський корабель, що буде вести амуніцію чи якісь ладунки до Англії, проте майже щоденно американські товари доходять до берегів Англії. Американські кораблі рівнож доходять до Єгипту, де довозять американські літаки та повзи.

ЧИСЛЕННІ СМЕРТНІ ВИПАДКИ ЗНАГОДИ СВЯТА 4. ЛИПНЯ

НЮ ЙОРК (Н. Й.). — Цьогорічне святкування Дня Незалежности принесло 524 жертв в людях по цілому краю. Найбільше осіб, бо аж 317, згинуло в самоходових випадках, а 207 смертних випадків припадає на втоплення, летунські катастрофи, випадки від штучних вогнів і пр.

ПИТАННЯ ВІЙНИ І МИРА — В РУКАХ ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА.

ВАШИНГТОН. — Католицький єпископ Джозеф П. Гурлей заявив в радіовій промові, що від президента Рузвелта, а не Конґресу, залежить, чи Америка піде до війни чи ні. Свої виводи пояснював згаданий єпископ так, що відношення Америки до европейського конфлікту вже не є дипльоматичне чи навіть політичне, а виключно стратеґічне. Тому, президент Рузвелт як начальний вожд збройних сил Злучених Держав Америки, в льояльній співпраці з Конґресом, є одиноко компетентний вести американську націю в часі тих великих небезпек.

ҐОВЕРНОР ЛІМАН ПОСЕРЕДНИЧАЄ В МОЛОЧНІМ СТРАЙКУ.

ОЛБАНІ (Н. Й.). — Ґовернор нюйорського стейту Г. Ліман закликав до себе представників Кооперативного Союзу Молочарів, які доставляють більш як половину молока мешканцям Ню Йорку, та завізвав їх не приставати до молочного страйку, який від шістьох днів перепроваджує в Ню Йорку друга молочна спілка, Молочний Союз Фармерів. Ґовернор Ліман заявив, що він заапелював до федерального уряду в справі вислухання прохання продуцентів молока, які домагаються вищої ціни за свій продукт.

ПЕРУ ТА ЕКВАДОР В ГРАНИЧНИХ СУПЕРЕЧКАХ.

З Ріо де Жанейро, столиці Бразилії, повідомляють, що між Перу та Еквадор вибухнули збройні сутички на пограниччі. Боротьба тревала більш як дві години. Бразилійські жерела повідомляють, що перуанське військо вживало артилерії. В згаданому місці, де вибухли збройні сутички, перуанці мають 13,000 війська, а Еквадор лиш 1,000.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР АПЕЛЮЄ ДО ПРЕЗИДЕНТА РУЗВЕЛТА

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Шестий Собор Американсько-Української Православної Церкви Злучених Держав відбувся в днях 4, 5 і 6 липня 1941. у Філядельфії та вислав до президента Злучених Держав Америки, Ф. Д. Рузвелта телеграму наступного змісту:

Ми, делеґати, зібрані на шестому соборі української православної церкви Злучених Держав Америки, прирікаємо та піддержуємо в імені нашого священства та світських нашу льояльність до нашої держави Америки, її президента Френклина Деляна Рузвелта та теперішньої адміністрації в їх зусиллях зберегти американську демократію. Ми рішені піддержати наше приречення якоюнебудь акцією, що буде конечна для здійснення заяви президента, що всім народам належаться ті чотири свободи, які маємо в американському життю. Ми віримо, що поневолена українська нація рівнож осягне свою незалежність. Хай Бог благословить Злучені Держави Америки, їх президента та нарід.

Оцю резолюцію переслав „Свободі" телеграфічно англійською мовою о. д-р В. Клодницький.

СОВЄТСЬКІ ЗВІДОМЛЕННЯ ЗАПЕВНЯЮТЬ, ЩО НАСТУП НІМЦІВ ЗДЕРЖАНИЙ

З Москви і Швайцарії доносять на підставі совєтських воєнних комунікатів, що совєтська армія розпочала велику контрофензиву на фронті: Мінськ-Смоленськ-Москва. А далі кажеться, що здержано німецький наступ в Україні, зокрема в околиці Тернополя, де німці мали понести особливо тяжкі втрати. Ті самі звідомлення подають далі, що теж відбито німецькі наступи в Басарабії. Коротко кажучи, Совєти не тільки що відбили на цілому фронті німецькі наступи, але ще пішли вперед і нанесли німцям величезні втрати. Так вони твердять.

ПОСТУПАЮТЬ „ЗГІДНО З ПЛЯНОМ", КАЖУТЬ НІМЦІ

Що німецькі війська стрічають такий опір, який не входив був у німецьку рахубу, то це видно навіть з того, що пише сама націстівська преса. Але як є з німецьким наступом, тяжко сказати, бо властиві воєнні комунікати мало про це говорять і не подають місцевостей. Загально німці твердять, що забрано досі в полон до 300,000 совєтських вояків і знищено до 7,000 літаків.

В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ ЗБІЖЖЯ НЕ ЗНИЩЕНО

Американські кореспонденти, що є при німецькій армії, подають, що большевицькі війська не мали часу знищити Західню Україну в такий спосіб, як цього домагався Сталін. І не сталося це теж тому, що збіжжя в полі ще було зелене і його не можна було спалити. Але зате це може легко статись в Східній Україні, якщо німецький наступ буде іти далі в такому темпі, як іде тепер.

В ІТАЛІЇ НАЗИВАЮТЬ БОЛЬШЕВИКІВ „КРИМІНАЛЬНИКАМИ"

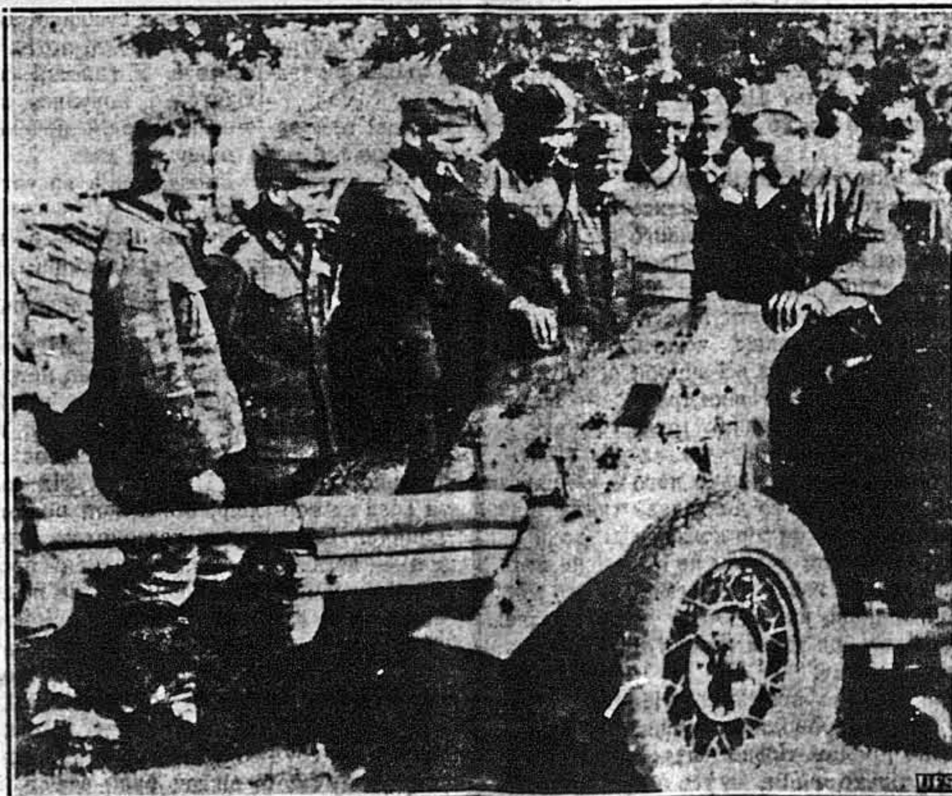
Юнайтед Прес подає з Риму, що фашистська преса атакує дуже сильно Сталіна за те, що він приказав відступаючим совєтським військам нищити всю поживу. Каже, що можна мати тільки погорду для таких „кримінальників", бо наслідок такого розпорядження буде такий, що будуть виставлені на голодову смерть 100,000,000 людей, а в тому числі 60 міліонів жінок і дітей.

РОСІЯ ЩЕ СИЛЬНА—КАЖУТЬ У ВІШІ

Росія дістала дуже важкі удари, але проте вона ще далі сильна, зокрема, коли брати під увагу боротьбу при помочі повстанчих загонів, що нападають на тили німецької армії й нищать комунікаційні засоби.

НА ШЛЯХУ ДО ПЕРЕМИРЯ В СИРІЇ

АНКАРА. — Британці мали вже виготовити дуже джентельменські умовини для закінчення війни в Сирії й перемиря з Францією. Та, як кажуть, французьке командування в Сирії покищо ще не годиться на таке перемиря.

ЯК ЦЕ РОБИТЬСЯ?— Німецька світлина, що, мовляв, представляє, як німецькі вояки, забравши російську гармату, допитуються російського бранця, як з нею обходитися. Питання: що сталося з гарматою, як російський вояк дав пояснення? Чи німці її звернули проти росіян?

МОСКОВСЬКІ ЧЕКІСТИ МОРДУЮТЬ ПО ЗВІРСЬКИ ТИСЯЧІ УКРАЇНЦІВ У ТЮРМАХ

ЛЬВІВ. — Асошіейтед Прес подає звідомлення перших американських кореспондентів, що дістались з німецькою армією на територію Західньої України, що була занята большевиками по розвалі Польщі. Ті звідомлення походять покищо зо Львова. А подають у них американські кореспонденти те, що самі бачили, а також те, про що їм доносять. Отже, коли іде про Львів, то вони подають, що були свідками величезних похоронних процесій, себто бачили маси українських людей, що несли домовини, що були властиво збитими дошками, з тілами рідних, що були повбивані в львівських тюрмах большевицькою владою, згл. її виконавцями: московськими чекістами. Тіла ховали тепер на цвинтарі одно попри другім. За тих убитих, що їх рідня розпізнала, правили потім по церквах богослуження. Було стільки тих сумних і траґічних походів, що тут і там треба було німецькій армії й артилерії, що спішилась на фронт, здержувати похід, чи там уступатись. Це не диво, коли зважити, що по львівських тюрмах були тисячі українців, а всі вони зістали вимордовані, заки москалі відступили зпід Львова. По трупах пізнати, що всі вони були помордовані у практикований чекістами спосіб — пострілом зо заду в шию. Згідно з тим, що передають американські кореспонденти, три львівські тюрми були завалені ось так помордованими українцями.

Запідозрені в змаганнях до незалежности України.

Далі кореспонденти подають, що московська влада переслідувала ще й передше усіх тих, що їх запідозрено в „українськім націоналістичнім русі", себто в русі за незалежність України. Особливо переслідувано їх тоді, коли вже Росія знала, що дійде до війни з Німеччиною. У Львові, подають кореспонденти, знайдено в одній тюрмі 250 українських трупів, в другій 150, а в третій 65. Знова в іншій тюрмі завважили, що багато трупів позакопували чекісти з поспіхом таки в самій тюрмі. Німецька пресова служба оголошує, що в Луцьку директор тюрми приказав вивести на подвіря тюрми 1,500 увязнених українських націоналістів і всіх їх розстрілювано машиновими крісами, а тих, що були поранені, добивано з пистолів чи ручними ґранати. В Дубні знайшли в тюрмі 528 трупів, обидвох полів. Подібне діється і по інших українських містах і селах. Назагал американська преса передала звідомлення американських кореспондентів в такий спосіб, як вони це подали, тільки одні обширніше, а другі менше. Замітне хіба те, що „Ню Йорк Таймс" згадав про ці звірства дуже коротко і написав „здогадні злочинства". Многі часописи передали також світлини зо Львова, зроблені німецькою пресовою службою, які переслано до Америки через радіо. Картини ті представляють жахливі образи: збиту масу трупів, себто помордованих українців, яких намагаються розпізнати українські люде, яких обличчя повні сліз і розпуки.

СІКОРСКІ В ДОПОМОГУ СТАЛІНОВИ.

ЛОНДОН. — Британський міністер закордонних справ Іден довів до повного зближення ґен. Сікорского, премієра польського уряду на вигнанню, з І. Майським, совєтським амбасадором. Наслідком цього виїзджає до Москви польська місія, що займеться формуванням польського леґіону в Росії для боротьби з Ґітлером при боці Сталіна. Польський уряд рахує, що в Росії є до 300,000 польських полонених і вивезених. Та Майський твердить, що не буде більше як 30,000, бо решту поляків совєтська влада звільнила вже давніше. Сікорскі говорив теж через радіо про польсько-московські відносини і заявив, що тепер уже Росія погодиться з Польщею і Польща назад дістане „свої давні землі".

ПО ПОЛЬСЬКИ І МОСКОВСЬКИ.

МОСКВА. — Совєтське радіо взиває раз-у-раз до боротьби з „пятою колюмною". Замітне, що говориться двома мовами: московською і польською.

НІМЦІ, ПОЛЯКИ І ПАДЕРЕВСКІ.

КРАКІВ. — Контрольована німцями радіова стація призначила 15 мінут для згадок про Гната Падеревского, померлого польського піяніста. Говорено про нього як мистця і композитора, але не згадувано за його політичну діяльність. „Цодзенни Ґонец Краковскі", теж контрольований німцями, подав життепис Падереского і короткий опис похорону в Ню Йорку.

ЯК Є У ЛЬВОВІ?

ЛЬВІВ. — Американські кореспонденти, що доносять про відносини у Львові, кажуть, що большевицька влада ще не мала часу перемінити Львів на цілковитий комуністичний лад. Далі, пишуть вони, тяжко довідатись щось від людей, бо люде цілковито застрашені й стероризовані, бояться чужинця, бо не знають, що станеться завтра. У Львові далі відчувається брак води і поживи. І є дуже зле з каналізацією. Німці візвали до активности польсько-українські громадські установи, але яку заведуть німці цивільну управу міста, покищо не знати.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить исилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІДЧУВАЄМО ДАЛІ ОДНАКОВО

З того, що доходить до нашого відома через американсько-українську пресу, чи іншим шляхом, можна вносити, що в декого з наших людей в Америці настали сумніви щодо того, яке має бути дальше відношення до большевиків, Совєтів і Сталіна-антихриста. Тому, що „реальна політика" заставляє Велику Британію, а з нею і Злучені Держави, змінити хвилево своє відношення до СССР, дехто думає, що вже всім нам прийдеться „молитись і битись" за — перемогу Сталіна, навіть, якби така перемога була по суті триюмфом большевизму, себто глибоким ударом в християнську цивілізацію і культуру.

На нашу думку так не є. На те, що діється, не треба глядіти з якихсь принціпових, моральних, етичних, християнських, культурних чи їм подібних боків. Бо якби такі принципи взагалі заважували, то український нарід був би тепер державним і самостійним і був би дістав допомогу від усіх християнських і культурних держав, коли ставив крівавий опір наступови проти-Христової, червоної Москви. А так було, що ті держави не тільки, що не дали ніякої допомоги Україні в її боротьбі з варварством і московським антихристом, але ще висилали армії, щоб добивали тих українців, що власними силами і власною кровю спиняли похід червоної орди на західню Европу. Подібні „причини" заважуть і тепер на тому, що Сталін, представник світової безбожницької пропаґанди, готов діставати поміч навіть і від християнських держав. Та на нашу скромну думку та поміч тільки завдасть Аліянтам великого клопоту. Бо зо Сталіна ніякої помочі їм не буде, а тільки треба буде його постійно ратувати і пхати в дезорґанізовані Совєти воєнні матеріяли, поживу та гроші. І ще наражати себе постійно на критику з боку безкомпромісових противників большевизму і червоної диктатури. Ось і тому, як нам здається, положення Аліянтів у боротьбі з Гітлером було лекшим і менше складним, коли по їхній стороні не було червоного ката. Ось та справа, як нам здається, скоро вияснться і самі Аліянти переконаються, що їм таки краще вести боротьбу з Гітлером далі самим ніж у спілці з кримінальниками — чекістами і їх вождом — Сталіном.

Та якби так не сталось, як отсе передбачаємо, то й тоді ніяка сила в світі не може заставити наше сумління глядіти на Сталіна і большевиків як „союзників". Ми тільки можемо бути заставлені застосуватись до таких справ як до „державної необхідности". Але це вже зовсім інша справа. . .

У нашому сумлінню і переконанню Сталін і червона Москва були і є катами 45 міліонів українців і десяток міліонів інших народів, поневолених Совєтами. Це є така свята і болюча правда, що від неї не може відступити ні одна людина з української крови, якщо вона ще далі зачисляється до людської, а не звірячої породи. І тільки той, що так розуміє українську справу, зрозуміє теж і ту велику траґедію, яку відчувають всюди українські люде, приглядаючись теперішній світовій політиці.

Україна й Британія

(Для „Свободи" з Канади).

За моєї памяти вперше поставив Україну поруч Британії мій старенький та розумний професор історії, Артур С. Мортон, у Саскачеванському Університеті, десь так на початку 1930. року. Було це перед групкою будучих педагогів.

Одного дня ввійшовши до кляси, де ми мали мати виклад про те, як навчати історію, побачив я на стіні, за професорським столиком, дві великі мапи: мапу Британії і України, що висіли побіч себе.

Для моїх шкільних товаришів і товаришок мабуть не було в цьому нічого дивного, що отсе, можливо вперше, впало якомусь професорови на думку поставити Україну поруч Британії. Та я нетерпеливо чекав початку викладу.

Увійшов до кляси проф. Мортон. І зпід своїх окулярів глянув по клясі, скільки там було колишніх його студентів й студенток, що вчилися в нього історії, а ось тепер уже самі приготовляються вчити історії інших. Усміхнувся до всіх знайомих облич, обернувся до мап і почав більш-менш так говорити:

„Мабуть вам дивно, що для навчання, як вчити історію, я поставив на стіні мапу України поруч мапи Британії. Та зараз я вам це виясню. Памятайте, що історія цієї іншої країни залежить у великій мірі й від того, де яка країна положена, які має природні границі, яке підсоння, яку землю, і тим подібне. Ось тут бачите Британію, окружену зо всіх боків морем. А ось тут, у Східній Европі, маєте малознану країну, Україну, що не тільки, що не окружена морем, але й не має великих рік, ані гір, особливо таких, щоб боронити себе від сходу. Саме через щасливе ґеоґрафічне положення Британії, історія анґлійського народу пішла дуже щасливим ходом. Ми, що є анґльосаксонського походження, гордимося, що Британія стала панею величезних обшарів світу, на яких, мовляв, ніколи сонце не заходить. Та бідні українці, яких країна майже постійно була побоєвищем, не могли ані своєї культури розвивати так, як ми, ані не вспіли вдержати своєї держави самостійною, будучи під постійними удара ми ворогів".

Слова проф. Мортона зробили глибоке вражіння на всіх нас в клясі.

Навіть і на таких, що вперше про Україну почули. А вже мені, то проф. Мортон зробив дуже милу несподіванку.

„І не радив би я вам, ось тим, що походите з Британії, аж надто пишатися та гордитися, що, мовляв, ми то маємо й величаву культуру й величанську імперію. Ну, а якби було так сталося, що в давнині українці булиб зайшли до Британії, маючи змогу за морем спокійно розвиватись, а ваші старинні предки, анґли та саксонці, були зате поселились в Україні, то чи ми не булиб на тім становищі, на якому є сьогодні українці, а знову українці на тім становищі, що британці? А хто знає, можеб українці в Анґлії були створили навіть і кращу культуру як наша?"

Такі сміливі та розумні слова проф. Мортона навіть декого й трохи образили в клясі, як це мені здавалось, коли я споглядав на обличчя слухачів викладу.

„От, бачите, на сході від України, є наче велика брама між Уралом та Каспійським морем. Крізь оцей отвір безупинно з широких степів центральної Азії вдиралися до Східньої Европи ріжні монгольські кочівничі орди й запускалися за добичю в глибину Европи. Та насамперед в Европі вдаряли вони на східні межі України. І хто читав історію України, той знає, що бої з ріжними монгольськими ордами, то з хозарами, то з печенігами, то з торками, то з половцями, то з татарами Золотої Орди, то з кримцями, чи з турками майже не припинювалися на протязі яких вісім сот літ. Можна сказати, що оцей нарід, українці, всім сот літ своїми власними грудьми [illegible] Европу від азійських орд. Що тільки бувало вспіють відбудуватись, то через рік-два монголи це понищать. Тож якже міг оцей нарід свобідно розвинутись? І чи дивно, що їх держава не могла вдержатись, що впала, та що українці ще й досі є бездержавним народом?"

Такого викладу про те, як треба учителям вчити інших історії, до цього часу я ще не чув ніколи. І тепер почуваюся дуже щасливим, що я одинокий українець у клясі, це почув, та що можу іншим переказати про цю знамениту оборону України благородним британцем — проф. Мортоном.

О. Івах.

„СОВЄТСЬКА ГРАНИЦЯ НА ДУНАЮ"

„Документальна фільма звільнення Басарабії та Північної Буковини".

Так називається найновіша большевицька пропаґандивна фільма, що тепер висвітлюся в кіні „Сентрал" на Бродвею в Ню Йорку. Хоч під наголовком зазначено, що це продукція „Центральної Української Студії Документальних Фільмів", проте сама фільма немає ні українського змісту ані духу. Самі образки — це одні й ті самі паради, які нічого не говорять. Зате далеко вимовніщою є мова анґлійського коментатора, який пояснює та інтерпретує фільму „визволення" Басарабії та Буковини.

Темою фільми, очевидно, є окупація большевиками Басарабії та Північної Буковини при кінці червня 1940. р.

На початку говорить совєтський коментатор, що „Басарабія була все частиною великого російського народу, що живе зараз за Дністром"... А населення Північної Буковини „привязане до Совєтської України спільною історією як також єдинством мови та національного укладу"...

Потім показують окупацію Басарабії, Північної Буковини й устя Дунаю. Румунські війська опускають територію. Надходить червона армія. Її витають всюди хлібом, сіллю й цвітами. Населення, яке коментатор називає „українцями, жидами та молдаванами", виглядає страшно: обдерте, виголодніле, перелякане. Красноармейці з радости обнімають селян та цілують їх. Армія їде на повзах, самоходах, конях і, очевидно спадає легкопадами з великих бомбовиків. Всюди відбуваються зараз мітінґи, аґітаційні збори, на яких політруки та спеціяльні аґітатори оповідають про „радісне та щасливе життя в країні рад"... Червоноармійці принесли навіть ґрамофон для селян та розложили його зо спеціяльною парадою на траві, неначе якусь надзвичайну новість, якої ніхто на Буковині ни видав. За тим, по селах та містах Буковини й Басарабії розкинено велику скількість московських ґазет, брошур та книжок. Нігде не показано, що українське населення, що так дуже терпіло з боку румунів, всетаки користувалось рідною мовою. Серед маси привезених з СССР ґазет, ми побачили тільки київського „Комуніста" та „Совєтскую Украину", видавану в Києві, але по московськи. Румунські написи в Чернівцях, Кішеневі, Акермані, Хотині, Ізмаїлі та по інших містах „нова" влада заступила московськими, хоч згідно з поясненнями коментатора, це є українська територія, на якій живе українське населення у більшости. Большевицька кіннота, на малих кониках ґальопувала бундючно, при чому навіть музика заінтонувала український мотив. Бо позатим була кругом тільки одна московщина. Замітне теж і те, що серед тих, що так радісно „витали" большевицьких „визволителів", дуже було мало таких, щоб їх можна було пізнати, що вони українці... Була одна ґрупа в гуцульських строях. Це мабуть були одинокі українці, що „витали" большевицьких окупантів, хоч приглядаючись гуцулам ніяк не можна було доглянути на їх обличчях справжньої радости.

На фільмі бачимо також марш. Симона Тимошенка, ґенерального секретаря КП(б)У Микиту Хрущова й ґен. Жукова. Тимошенко походить сам з Басарабії. І йому його односельчани (між ними й його рідний брат), вчинили оваційне приняття в ріднобу селі. При тій нагоді коментатор згадує про родинні околиці Тимошенка, й підкреслює, що в Кишиневі жив великий московський поет Пушкін, та що звідтам походив совєтський отаман Котовський. Цей останній відомий з диких та крівавих розправ над українськими воєнними полоненими та селянами в 1918—1919 р. Він командував 45. „краснознаменною" дивізією, яка між іншим брала участь в боях під Крутами та Києвом у січні 1918. року.

Інші українські історичні міста, такі як Хотин, де Петро Конашевич Сагайдачний в 1621. р. розбив турків, чи Бендери, де помер Мазепа по нещасливій битві під Полтавою, і це в інтерпретації офіційного большевицького коментатора „славні історичні місця російської культури". В Акермані, говорив коментатор, „славний полководець російського народа ґен. Суваров побив турків". Українцям представляють Совєти Мазепу як „зрадника українського народу", однак реакціонер та інструмент царської імперіялістичної політики Суваров — це „славний полководець російського народу"...

Совєтська армія, хоч це мали бути ніби найкращі ударні частини, виглядає на фільмі дуже мізерно. Веселі усмішки до селян виглядають неприродно, бо штивно. Зверхній вигляд вояків викликує сумне та пригноблююче враження, навіть тоді, коли та армія співає веселі пісні. В фільмі видно, що Совєти хочуть виказати велику силу. Постійно іде військо, пересуваються маси повзів. Всюди літають літаки чи спадають парашутисти. Та проте все те робить враження якоїсь примітивности. Відчувається, що щось бракує.

Можна припускати, що в подібний спосіб представляють Совєти цілу окупацію Західньої України, намагаючись представити себе перед світом в ролі „визволителів" там, де їх найбільше ненавиділи.

Пошесть Історії

Коли сучасність недописує, то пишеться історії. Та є тепер і в СССР. По „історії" СССР, основи якого існували вже ніби 3,000 років тому, прийшов „Короткий курс історії комуністичної партії", по нім зявилась недавно коротка „історія" України, тепер має зявитися історія червоної армії, що ризикує перевищити своєю фантастичністю всі попередні. В кождім разі „Ізвєстія" з 18. IV. пишуть з цеї нагоди між іншим наступне:

„На фронті громадянської війни, у визвольних (?!?) походах (на Західну Україну і Білорусь) і в боях з білофінляндцями вписали частини червоної армії нові геройські сторінки в свою історію. Калінін заявив 19. IX. 40., що у нас мало культивується боеві традиції військових частин. Треба, щоб кождий причислений до того чи іншого полку знав цілу його боєву історію, всіх його героїв і всі боеві нагороди, всі його перемоги в змаганнях і маневрах, (за браком справжніх). Керманич Головної Управи політичної пропаґанди червоної армії, комісар першої ранґи тов. Запорожец наказав скласти історію всіх частей і обєднань червоної армії. Тепер цю роботу викінчується на основі документів і споминів учасників. Дуже помогли при тім поети і письменники... (мабуть більше учасників)..." Взірцем фантастичности цеї „історії" є поданий часописом опис геройства 90-тої дивізії та одного з її командантів, якогось Писменного, що „самий застрілив не менше 30 ворожих вояків і офіцирів. Його раненого виніс з бою самий ранений санітар Потапов; тим часом противник опускав поспішно свої укріплення відкриваючи шлях цій і іншим дивізіям... На боєвих традиціях червоної армії треба виховувати не лише молодих вояків, а й цілу молодь Совєтського Союзу..."

ІВАН ГОРИШІВСЬКИЙ.

СПІЛЬНИМИ СИЛАМИ

(ПЛЯН МАЙСТРА ДМИТРА)

Історична картина з життя львівського братства в XVII. в.

(25)

— В сусіда, в господі залишився. Хочете, приличу.

— Давайте його сюди. Попробуємо. Купиш, не купиш, поторгувати можна.

За хвилину увійшов аґент. Невеликого зросту, чорнявенький, кучерявий, обличчя жовте, аж темне, очі великі, темні, ніби вогкі. Поклонився всім і чемненько сів на лаві.

Купці почали перепитувати, хто він. Відповідав радо, з милою усмішкою. Називається Стефанос Караполу, або Іствам Бекеш, або Селім бен Алі — або як хто хоче. В усякого народу треба мати інше імя. А він скрізь бував. Найбільше в Стамбулі проживає, бо це велике місто. Але й Смирну[32]) знає, й Антіохію, й Атени, й Сиракузи — в справах усюди їздив. Якої він нації? Ну, — купець. А мови всі знає, які треба, — турецьку, грецьку, сирійську, італійську, словянську, може, й ще деяку. Живе з того, що купців із купцями зводить. Часом на одному місці можна це зробити, а часом із Царгороду треба їхати аж до Єгипту, чи до Італії. З цього він живе. Кілько бере? Зі своїми купцями має постійну таксу, ані вони більше не схочуть дати, ані він більше не бажає. Кілько тут узяв би баришівного? Небагато — десять від ста. Але доброю монетою, золотом або певним сріблом. Це багато? Львівськії купці не знають торгових звичаїв. Може спустити їм на вісім, сім. Що? Дають тільки пять? Це хіба для заохоти, бо він до цього не звик...

Так він торохкотів милим, чемним голосочком, уважливо прислухувався до кожного слова, на все охоче відповідав. Питалися ще львовяни, чи може зараз-таки указати їм купців, чи треба довше чекати. Відповів, що все на всі вироби є готові купці, — тільки треба їх знати. Завтра вранці може привести. Але спершу докладно треба сказати, кілько чого є на продаж. Як то докладно? Кілько є штук, чи мір кожного роду. Це нашим купцям не подобалося. Як говорити незнайомій людині, кілько чого є на возі, — це тайна кожного! Ніяково якось.

Але Дмитро зважився. Нехай завтра приводить купця. Має на продаж тільки шапок таких, тільки інших, — усе подавав докладно. Аґент записував собі у книжечці. Коли Дмитро скінчив, він допитливо поглянув:

— А ще не сказали ви, кілько є кримок і кілько соболевих.

— Еге, — скрикнув Дмитро, — я забув! Але звідки ви знаєте?

— Яж був сьогодні при вашому возі і все оглядав.

Аж тепер Дмитро нагадав собі, що цей чоловічок кілька разів заходив до нього й нишпорив у возі.

— Ну, — сказав він зачудований; — ви справді купець неабиякий, що все так добре оглянули.

— Це моє ремесло, я з цього живу, — чемненько відповів аґент.

Обіцяв зайти вранці. Просив не відкривати воза на торзі, доки він не прийде. Баришівне пять від ста — нагадав — але монета доброї ваги, не обрізувана...

Інші купці рішилися чекати, як Дмитрова справа піде. Він же голова каравану, нехай перший пробує. Ніч була, то й порозходилися спати.

Та не всі. Гордій, якому вже рана гоїлася, вийшов стежечкою городом. Пахли буряки, кріп, ще якесь зілля. Він перейшов між грядками, дійшов до плота, став і дивився перед себе. Там між кущами біліли стіни сусідньої хати. Він постояв трохи, потім тихенько свиснув. У городці скрипнула хвірточка, почулися кроки по стежці. Гордій почекав трохи і знову дав знак.

Зпоза кущів висунулася Гануся.

Вранці, як уже в місті почався ярмарковий рух, до

Великий купець.

Дмитра прийшов Степан Караполу й попрохав його йти з собою до купця, що його чекає. Пішли підгору, недалеко замку, де стояли боярські двори. Підійшли під заможній двір, обведений ровом та високим частоколом. Аґент постукав, відчинили ворота, й обидва ввійшли на подвіря, викладане гарно камінням. Серед саду стояв мурований дім, із ґанком, на білих стовпах. Увійшли до сіней, а звідтіль до кімнати. Вікна виходили на схід, світило в них сонце, але в вікнах були завіси, і в кімнаті було напів темно. Дмитро спершу не міг добачити нічого, але з кута відізвався веселий голос:

— Салем алейкум[33]).

Дмитро глипнув туди, — очі привикли до темряви — і побачив на землі старшого чоловіка, що на-пів лежав на подушках.

— Витайте, гості! — сказав господар, не підводячися з місця. — Сідайте.

Дмитро підійшов і, вагаючися, спинився. Сідати можна було тільки на землі, на розстеленому килимі.

— Чужинець! — засміявся веселий господар, — не знає наших обичаїв. Але звикнете, сідайте.

Усів Дмитро, сів і Караполу. Господар був огрядний, на обличчі весела, трохи жартівлива усмішка. Нагадав собі Дмитро, що бачив його на торзі; це був його сусід, власник крамниці з шовковими матеріями.

— Він думає, що до турків попав, а ми християни, греки. То я тільки для вигоди по-турецьки влаштувався. Напєтеся кави?

Дмитро чував про цей турецький присмак, хоч його ніколи не пив; знав, що лікарі каву на татар приписують. Приняв від господаря чашечку з чорним течивом. Але й богірке! Тільки Дмитро не показував по собі, що йому не смакує. Господар підсунув йому мисочку з солодощами — можна було закусити.

(Дальше буде).

[32]) Смирна по турецьки Ізмір — місто на побережі Малої Азії, була колись грецька щодо населення, хоч належала до Туреччини; 1922 р. турки греків ізвідтіля прогнали; Антіохія — місто в північній Сирії; Атени — столиця Греції; Сиракузи — місто на Сицилії, італійськім острові.

[33]) Салем-алейкум — арабське привитання (мир із тобою).

ҐЕН. КЛОД АФФЛЕК,

що став командатом британських військ на місце Бейвела на Близькому Сході.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПРАВДА

С. А. Лозовський, віцекомісар заграничних справ, дякуючи Америці за її проти-Гітлерівське становище, запевняв, що Гітлер не зможе встоятися. Пригадав при тому на слова Наполеона, котрий сказав:

„Не можна сидіти на багнетах".

Зовсім слушно. Одначе, як не міг сидіти на багнетах Наполеон, як не зможе сидіти Гітлер, чи потрафить штуку Сталін?

ХТО БЕТЬСЯ, ТОЙ МИРИТЬСЯ

Бертрем Д. Гюлен, спеціяльний кореспондент „Ню Йорк Таймсу", пише з Вашингтону:

„Премієр Сталін може піти дуже далеко в своїх уступствах Гітлерові, щоб урятувати себе й свою (комуністичну) партію. Це не було би ніякою несподіванкою, якби він згодився відступити Німеччині кавказькі нафтові терени..."

На доказ, що це можливо вказують на те, що Сталін не нищить нафтових шибів на Кавказі, а мовляв, ховає їх для Гітлера.

БОЛЯТЬ КОСТИ ЗА ГРІХИ МОЛОДОСТИ

Посварившися зо Сталіном, став Гітлер голосити хрестоносний похід проти комунізму. Пристали до нього його „союзники". Пристали „куклові уряди". Пристали Квіслінги.

Робив потім натиск на Ватикан, щоб Ватикан поблагословив похід. Зрозумів, що без Ватикану властиво нема „хрестового походу".

Папа не піддався натискові й в своїй промові пропустив усі натяки на Гітлерівий „хрестовий похід".

Певно памятає Ватикан, як Гітлер ходив „христовим походом" проти Ватикану.

ДЕ ПАНИ БЮТЬСЯ

Хвалиться націстичний уряд, що він дуже хитро вибрав час на напад на совєтський союз: мовляв, збіжа в Україні ще зелені й їх ще не можна знищити огнем.

За кілька днів потім хвалиться російський уряд: ого, ми таки збіжа нищемо. Ні одного зерна не дістається в ворожі руки.

Виходило би, що не буде української пшениці їсти ні Гітлер, ні Сталін.

Нарікати на це нема причини. Так і повинно бути. Одначе, і Гітлер і Сталін будуть мати що їсти. А що буде їсти український хлібороб?

ЗМІНЯЮТЬСЯ ЧАСИ

У московському донесенні про настрої серед російських мас говориться про російського летуна Байдукова, що, мовляв, сказав: „Гітлер це найбільший живучий бандит, ворог людства — Гітлер, що зо своєю фашистівською клікою напав..."

В одному нюйорському театрі показують совєтську фільму „Лінія Манергайма", в котрій заповідач говорить: „Російські війська здобули величезні маси зброї й амуніції, а вся ця зброя була зроблена в Англії й Франції, котрі мали скористати з нападу на совєтський союз".

Це було сказано в часи сталінівсько-гітлерівського братання.

ЧИ НЕ ВВІЙДУТЬ УСПІХИ В ПРИВИЧКУ

Російські донесення говорять кожного дня про те саме: Мовляв, нам вдалося задержати наїзників коло Перемишля. Потім читаємо: нам удалося задержати наїзників коло Львова. Пізніше, нам вдалося задержати ворога коло Тернополя.

Як так далі піде, то за якийсь час їм удасться задержати ворога під Москвою.

ЩО ЧІЄ?

Переслав радіом німецький уряд з російської війни світлину, що представляє перехід німецьких повзів через горюче село.

Підписав світлину: Націстичні повзи ідуть горіючим російським селом.

Як світлина представляла, як населення витає німецькі війська, то було сказане: литовське село. Як світлина представляла валення памятника Леніна, то було сказано: українське село. Як село горить, то вже російське? Невжеж німецькі війська дійшли вже до російських сіл?

Чомуж, як село горить, то вже російське? Невжеж німецькі війська дійшли вже до російських сіл?

СТАЛІНІВСЬКА ЛІНІЯ

Читаємо в російських донесеннях: російські війська стали на оборонні позиції. Російське населення відступило.

Далі: наближається битва на Сталінівській Лінії.

Це дещо нагадує слова англійського письменника Кобета про Англію: в нас все державне називається королівським; лише державний довг національним.

НЕ МАЮТЬ СВОЄЇ ПШЕНИЦІ?

Доносять вісти з Берліну, що німецьким військам у Галичині помагає мадярська армія, що, мовляв, перейшла Карпати й посувається в північно-східному напрямі.

Чого там хочуть мадяри? Аджеж в них земля врожайна й може виживити все населення.

Чи хочуть вони піднести претенсії „корони св. Степана" до Галичини? Чи може не мають уже кого вішати на своїм боці Карпат?

ВОЄННІ ВТРАТИ

Кажуть російські донесення, що наступаючі німецькі війська мають два рази більші втрати, як відступаючі російські війська.

Яке значіння має це обчислення? Чи не хочуть вони цим сказати, що, мовляв, у нас Іванів багато?

НЕБОЯ ВОВКИ ЗІЛИ

Говорив президент Рузвелт у своїй промові на Четвертого Липня:

„Ми знаємо, що ми не можемо врятувати свободи між собою, в нашому власному краю, як усі довкола нас, наші сусідні держави, втратили свободу".

Каже сенатор Гвілер: „Ми можемо остатися надалі щасливою й добробутною оазою свободи в пустині диктатури".

І те саме, що нині американцям говорить Гвілер, не так ще давно говорили інші Гвілери полякам, французам, данцям, бельгійцям, данцям.

НЕ ЧИТАЛИ?

Москва вислала Злученим Державам поздоровлення з нагоди Свята Незалежности.

Чи читали в Москві, що президент Рузвелт з нагоди цього свята говорив про „спротив проти свободи у формі кількох нових тиранських практик"?

Коли говорив про кілька тираній, то певно він не мав на думці самих фашистів і націстів.

ВОЛОД. ДОРОШЕНКО.

ДО ІСТОРІЇ ВЗАЄМИН НАДДНІПРЯНЩИНИ З НАДДНІСТРЯНЩИНОЮ

Наукове Т-во ім. Шевченка й „Літературно-Науковий Вістник" були в десятьсотих роках видимими лучниками обох перетятих чужими кордонами частин широкої української землі — російської й австрійської наймангини. Крім літературних і наукових вели й до звязків особистих. На Загальні Збори членів Наукового Т-ва нерав приїздять і члени-наддніпрянці. Взагалі тепер поїздки російських українців до Галичини стають звичайною річчю. Крім старших діячів часто перебувають тут, головно у Львові, й молодші, що задержуються тут довше, вчащають на університет, а заразом беруть участь у місцевому житті. Вже в кінці 9-тих років перебувають у Львові Юрій Тобілевич (син Карпенка Карого) та поет Мик. Вороний, який особливо близько ввійшов у місцеве життя. Працює він у бібліотеці Наукового Т-ва, в редакції „Зорі", нарешті в галицько-українському театрі „Бесіди".

Пізніше в літку 1904. р. до Львова зїзджає цілий гурт головно високошкільної молоді з Наддніпрянщини на так звані „Українські Наукові Курси", улаштовані коштом Е. Чикаленка й заходом М. Грушевського для поширення серед наддніпрянського юнацтва відомостей про Україну. Деякі з курсантів не обмежилися побутом у Львові, але побували й на провінції, відвідали Гуцульщину, Бойківщину. Ці курси вперше звели ширші круги галицької молоді і взагалі громадянства з такою значною кількістю молоді наддніпрянської. Нічого й говорити, яке велике значіння мали вони для обох сторін.

Крім Вороного на галицькій сцені бачимо й інших наддніпрянців і перед ним і пізніше. Здебільшого були це другорядні сили. З визначніших служив колись (у 1875. р.) М. Кропивницький, опісля Косиненко, далі М. Садовський та М. Заньковецька й ін. Знайомлючи галицьких акторів і публику з кращими традиціями наддніпрянського театру, причинилися вони чимало й до поліпшення й самого театру й вироблення смаку в публики. Нічого й згадувати, що пєси наддніпрянських акторів уже здавна зайняли в галицькому театрі визначне місце. Ще в 40 і 50-тих роках мин. ст. на галицькій сцені почали виставляти, спочатку в перерібці місцевих письменників, а потім і в оригіналі наддніпрянські пєси — Котляревського, Квітки й ін.

В девятьсотних роках, у звязку з повстанням на В. Україні революційного руху, в Галичині осідає ціла кольонія молодих наддніпрянців. Це здебільшого члени першої великоукраїнської політичної організації — Р. У. П., себто „Революційної Української Партії", що згуртувала тоді в своїх рядах усе, що було живого серед молодшого покоління Наддніпрянщини. Зпочатку в Чернівцях, а потім у Львові осіли висланці Р.У.П. для провадження партійних видавництв та вже незабаром опинилися тут і ті члени партії, що мусіли втікати від переслідувань царської поліції, арештувань, вязниці, тощо. Сюдиж приїздили з України й інші члени партії по партійну літературу. Ця молодь обертілася головно в созвучних собі кругах галицької молоді, студентів високих шкіл, головно соціял-демократів. Зпоміж членів РУП, що тоді проживали в Галичині, чи Буковині, слід згадати: Д. Антоновича („Муху"), В. Винниченка („Деде"), А. Грінченківну, М. Меленевського („Баска"), О. Скоропись-Йолтуховського, С. Петлюру, М. Ткаченка (Хвиля) й ін. Крім ерупістів, були тут і інші молоді діячі, як от Б. Ярошевський, що стояв тоді на голі УСП — Української Соціялістичної Партії, яка злилася згодом із РУП.

Поза своїми партійними справами брала ця еміграція деяку участь і в місцевому житті, головно літературному. З вибухом першої російської революції ця емігрантська кольонія, розуміється, опустіла, але не надовго. Швидко реакція викликала нову еміграційну хвилю.

В 1907. р. Львів стає знов осідком наддніпрянської революційної еміграції, цим разом далеко численнішої й ріжнороднішої. Крім українських соціял-демократів (колишніх ерупістів), появляються соціялісти-революціонери, ба, навіть радикали. Всі вони осели́ються у Львові, а почасти в Чернівцях більш-менш настало, та в противенстві до попередньої еміграції глибоко вхадять у місцеве життя.

Це цілком зрозуміла річ: надії на близький поворот нема, треба влаштовуватися надовше, а для того шукати собі заробітку. Більшість знаходить собі заняття по ріжних галицьких інституціях, де працює для добра нової батьківщини, а заразом бере діяльну участь у місцевому громадянському та літературному житті, щораз глибше входячи у це життя та переймаючися його інтересами. Варто тут піднести зокрема участь, напр., А. Жука в галицько-українському кооперативному русі, М. Залізняка в студентському, Д. Донцова в публіцистиці, М. Гаврилка в мистецтві, Г. Хоткевича у літературі (його „Камяна душа", „Гірські акварелі") і т. д. Участь у реальній роботі в умовах вільного конституційного життя була доброю школою для еміграції, відзвичаюючи її від вузького доктринерства. Галицька дійсність мимоволі навчала наддніпрянців поважно ставитися до національного питання й не маловажити його ролі в політичнім житті. А з другого боку того вимагали й напружені міжнародні відносини. Отак українська національно-державна проблема починає займати щораз більшу увагу наддніпрянської еміграції й вимагати ясного й виразного вирішення в звязку з грядучим міжнародним конфліктом. Під впливом наказів живого життя почали крушитися старі партійні трафарети, пішла пошуканка нового.

Рівночасно з діяльністю наддніпрянської еміграції в початках 20-го віку зростають та міцніють і безпосередні зносини Великої України та Галичини. Поїздки наддніпрянців до Галичини і галичан на Наддніпрянщину стають тепер явищем не винятковим, а звичайним. Ріжні національні свята, ювилеї, похорони, тощо, тут і там, стягають делєгатів з обох займанщин. Згадаю такі галицькі торжества, як Просвітній Конгрес львівської „Просвіти" в 1909. р., українські вистави в Стрию й Коломиї, Сокільсько - Січовий Здвиг 1914. р. у Львові. Та й помимо цих оказій — студентська молодь з України майже рік-річно відбувала перед світовою війною прогульки по Галичині, та брала участь у зїздах галицької молоді.

Зі старших громадян відвідало Галичину в останнім десятиліттї перед світовою війною багато визначних діячів, як от Б. Грінченко, С. Єфремов, Л. Жебуньов, М. Коцюбинський, В. Леонтович, Ів. Липа, М. Лисенко, М. Міхновський, М. Могилянський, Ів. Стешенко, В. Шемет та інші. Результатом відвідування Галичини письменником тої міри, що Коцюбинський, було його чудове оповідання з гуцульського життя „Тіні давно забутих предків".

Отсі зносини і взаємини дуже додатньо впливали на обидві сторони, зближаючи їх між собою й причиняючися цим до вироблення одноцільного всеукраїнського світогляду й характеру. Пізніші події — світова війна й революція в Росії — ще більше розвинули й поглибили ці взаємини та співробітництво.

(Кінець).

НЕ ХОЧУТЬ НАЦІСТИЧНОЇ ГАЗЕТИ.—Студенти в Монтевідео, столиці Уругваю, друть копії першого числа газети „Лібертад" (Воля), бо на їх думку газета схиляється до націстів.

ДЛЯ ОБОРОНИ.—Діти й молодь зголошуються до почтового уряду в Вашингтоні, щоб купувати оборонні значки. Наймолодший купець має всего 16 місяців.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Philadelphia, U. S. O. Campaign.

Тисячі молодих людей, між ними багато українців, що служать в американській армії, в таборах від свого дому і родин, відчувають в хвилинах вільних від військової служби велику тугу за своєю ріднею і приятелями. В таких чутливих хвилинах їх треба розвеселити і потішити відповідними підприємствами, чи то концертом, книжкою, газетою, танцем, чи водевілем. Це не належить до уряду, тільки до громадянства. На це потрібно фондів.

Американський комітет для збирання таких фондів запросив українців до помочі. Казали американці до майора Дармограя: „Вас українців в Філядельфії є багато і багато Ви можете в тій справі зробити. Ціль добра і ясна, поможіть нам". Майор Дармограй з тим погодився, як і кожний з нас з тим годиться, і попросив підписаних під цим листом до помочі.

Звертаємося отсим до громадянства і організацій висигнувати певну суму як дар на ту ціль і занятись між членами, приятелями і знайомими збіркою, яку просимо переслати чеком виписаним на імя: United Service Organizations— do Walter Gallan, c/o Security Bank and Trust Company, Girard Ave. and Franklin St., Philadelphia, Pa.

Ми, українці, беремо чинну участь в обороні нашої прибраної вітчини — Злучених Держав Америки. А всякі нісенітниці і оскаржування, якими наші маленькі вороги стараються наш шкодити, відбиваємо сильною атакою, себто льояльними діяннями і жертвами.

Такий заклик як цей є одним з таких діянь.

В надії, що зрозумієте вагу цього заклику і негайно пришлете щедру жертву, остаємо з глибокою пошаною:

Майор М. Дармограй, предс.;
Д-р Володимир Галан, скарб.;
Д-р Павло Дубас, секретар.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕГІОН ЗА БІЛЬШУ ПОМІЧ ДЛЯ АНГЛІЇ

КЕНЗАС СИТІ (Мо.). — Підчеркуючи становище Американського Легіону до нової московсько-большевицької війни, національний командир Легіону Міло Варнер заявив, що Американський Легіон домагається посиленої помочі для Англії, свободи на морі для американських кораблів та дальше ворожо ставиться до комунізму, фашизму та націзму.

YOUR ARMY

(This is the twelfth of a series of articles prepared by Army Information Service, 90 Church Street, New York City, covering the history of the Army and giving facts and figures on its organization. Succeeding articles will be published each week until the series is completed).

From the earliest times the supplying of an Army has been one of the most difficult problems confronting a commander. Leaders of the Great barbarian hordes solved it by having their troops live off the country. In the Middle Ages European commanders solved it in the same manner. The small professional armies of the 17th Century were generally based on towns in which magazines of supplies had been established. A great modern army however, cannot be provisioned satisfactorily by either of these methods. It required the resources of an entire nation to keep it in the field.

The responsibility for planning for the supply of the United States Army rests on the Supply Division of the General Staff of the War Department, known as G-4. This duty brings G-4 into contact with virtually all of the other branches of the General Staff, as well as with the procurement branches of the Army. G-4 is required to make such plans and policies as concern the distribution, storage and issue of supplies, along with plans for transportation by land and water and for providing facilities at points of embarkation.

One of G-4's major responsibilities is the making of plans for satisfying the Army's requirements in real estate and for the construction and maintenance of all buildings needed for the training and housing of troops and for the storage, distribution and issue of supplies to the troops. With the development of the National Defense Program the responsibility of G-4 in this field became tremendous. At the start of the current fiscal year shelter was available for 227,000 men. The successive increases in the Regular Army, the mobilization of the National Guard, and the establishment of Selective Service present the problem of housing 1,418,000 men.

In solving this problem G-4 found it necessary to plan the development of some nine stations with populations of more than 30,000 men; 36 stations varying in capacity between 10,000 and 30,000 men; and some 200 stations with populations of fewer than 10,000 men. At all of these it was necessary to undertake extensive construction operations. In some instances cities were developed on virgin ground with all of the public utilities required by a municipality—electric, water, sewerage and road systems along with cold storage plants, hospitals, and recreational facilities.

G-4 also is charged with the duty of planning for the acquisition of large areas for training maneuvers and, in meeting the Army's needs, initiated plans which result in the purchase of real estate in 113 different localities and leasing operations in 94 different sections of the contry. The Army also leased 1,473,650 square feet of warehouse space; 492,777 square feet of office space and 4,473 acres for airports and landing fields.

Great as these responsibilities are they are dwarfed by G-4's duty of planning for the equipment of the men and arranging for the thousands of different articles needed by a modern army. Planning to provide the individual equipment of the soldier is an enormous task. Millions of articles of clothing must be provided, in a wide variety of sizes. The smallest man accepted by the Army is five feet tall and weighs 105 pounds. The largest soldier accepted is six feet, six inches tall and weighs 184 pounds or more. There are all the sizes in between—stout and slim—and G-4 must make its plans so that when any of these widely varying types enters the Army, shoes and uniform, socks and underwear which will give him some semblance of a fit are available. This problem probably taxes the ingenuity of the G-4 Division more than any other phase of its wide range of supply activities.

(The thirteenth article of this series dealing with the War Plans Division will appear next week).

КАТОЛИЦЬКІ ЄПИСКОПИ В НІМЕЧЧИНІ ПРОТЕСТУЮТЬ

БЕРЛІН. — Німецький католицький єпископат, підкреслюючи свою льояльність до уряду і вітчини, виступив у пастирськім листі з гострою критикою відношення націстівського уряду до католицької церкви, зокрема до шкільництва, монастирів і т. п. При тому згадується окремо за католицьке священство, що бореться на полі бою.

Д-р ОЛЕКСАНДЕР КОШИЦЬ.

Короткий Огляд Української Музики

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського Університету з У. Н. Союзом).

(4)

Весь цей безцінний скарб можна формально поділить на два роди: „Пісні" й „Думи". „Пісні" мають рівноскладовий, строфічний характер і в них перший вірш є зразком для решти, через те мельодія панує над словом і його наголосом: Мельодія, вилившись в певну форму в першому вірші, залишається незмінною і в решті віршів, так само як і ритм. Інакше справа стоїть в „Думах". „Думи" — це є вільний і мельодійний речітатив — імпровізація з мельодійними заключеннями на кінцях періоду в формі мельодійних фіґурок. Самі кобзарі, що співають ці думи, називають їх „Думами", „Плачами", „Козацькими" або „Лицарськими піснями", бо вони є витвір козаччини та літопис її героїчного чину. Разом з тим вони є продовженням Лицарської поезії княжого періоду, протипом якої є „Слово о полку Ігоревім" з XII. ст.

В своїм розвитку „Думи" пережили три доби й кожна доба поклала на „Думи" свою печать. Щоб зрозуміть характер „Дум" кожної окремої доби, треба дать історичний огляд їх Отже: —

Перша Доба. В половині XIV. ст. починається розпад Золотої Орди, яка зруйнувала була Киевську Державу. Литовський князь Ольґерд побиває Татар в 1363. р. і забирає від них всю Україну від Чернигова по Чорне море. Разом з Литвою Україна входить далі в склад Польщі (1413. р.). Золота Орда розпадається, від неї відходить Кримська Орда. Між тим вбивається в силу Москва і входить з Кримською Ордою в союз проти Польщі, яка звязується з Золотою Ордою проти Москви. І от з 1474. р. починаються татарські набіги на Україну, починають руйнувать оселі, брать в ясир, розпочинається знаменитий кримський торг українським невільником, Україна постепенно повертається в пустиню і люд тікає з степів на північ в ліси. Там, де була цвітуча країна, повстає „Дике Поле". Так тягнеться до половини XVI. ст. За цей час і повстають „Думи-плачі". Темою для них стає невільництво, татарські набіги, утеча з неволі, потурчення-ренегатство, плач над руїною. Активности українського елементу нема цілком, характер — повна безнадійність.

Друга Доба. Входить в силу козацтво, спершу як партизани в боротьбі з татарами, потім як організована сила з центром-Січчю на острові Хортиці (1550. р.). Січ стає зародком будучої Козацької Держави і своїм демократичним устроєм тягне до себе українське селянство й міщанство з Польщі, яка з 1569. р. завела панщину і розпочала релігійні утиски проти Українців. Таким робом для України відчиняється ще новий фронт боротьби — з поляками за національність, соціяльну справедливість і віру. Козацтво починає грати все більшу і більшу ролю, борючись на два фронти, сплітає свої інтереси з селянством, а від 1615. р. офіційно стає на захист віри, й записується в освітньо-релігійне Київське „Братство". Починаються проти польські повстання 1625., 1630., 1635., 1637., 1638., і нарешті приходить до великої революції Хмельницького з 1648. року, який визволяє Україну зпід кормиги польської та підписує союз з Москвою 1654. р. Отже цей період найбільшого духового напруження українського народу був разом і розцвітом козацького епосу. „Думи" з того часу мають підклад реалістичний, настрій їх бадьорий, козацький елемент в них активний, а тон їх героїчний, або згірдливо-іронічний — до ляхів. Теми: — боротьба з турками, татарами та ляхами. Тут же в наслідок внутрішнього чуттевого підвищення зявляються моралістичні тони в думах повчаючого характеру. Разом з тим повна ідеалізація козацтва, як захистника віри й правди, а Хмельницького, як Вожда-Визвольника.

Доба Третя. Після Хмельниччини, з р. 1657. розходяться інтереси вищого козацтва з нижчим, повстає невдоволення, яке використовує Москва і прибірає до рук Україну, та спріяє упадку козацтва. Разом з цим зникають і „Думи". Як уже було сказано „Дума" є мельодійний речітатив, де слово панує над музикою. Але стрункість загальної форми досягається поділом не періоди (хоч і нерозмірні, але закінчені) певною мельодійною фіґурою-фіорітурою. Вони побудовані на спеціяльні українські скалі (мінор з побільшеним IV. і VI. ст.). Повні оріентальних мелізматичних прикрас, які надають їм великої імпресивности. Музичне коріня їх криється в голосінні по померлих праісторичної давности. Дуже трудні до виконання і недоступні через те широким масам співаків. Утворювались самими учасниками оспіваних подій за зразками спершу пісенними, а далі літературними. Форма їх оригінальна, якої не подибуємо у жадного народу. Співались під акомпанімент „бандури", щипкового інструменту з 12-23 струнами, азійського походження.

Пісні Чумацькі.

Це є пісні торговельної кляси, яка за давних часів користувалась для транспорту волами, возила хліборобські продукти на далекі окраїни України — в степи, на Січ, в Крим, на Чорне море, на Дін, а звідти привозила сіль, рибу, кавяр. Цею „чумачкою", себто торговлею, займалися не тільки прості козаки, але й січовики, міщанство й шляхта. Звичайно збиралась компанія, що складала так звану „валку", караван возів, запряжених волами, вибирала споміж себе отамана, брала з собою зброю на нещасливий випадок, харч, на передній віз ставила клітку з півнем, який служив хронометром, і пускалась в далеку й небезпечну дорогу. Поки їхали землями Запорожжя, дорога була спокійна, але коли переправившись через Дніпро, пускались в безводні степи, — небезпека чигала на кожнім кроці: то нападали татаре, то розбійники, то траплялась хвороба, чи на чумака, чи на волів, — рідко чумачка обходилась без пригоди. Через те в чумачку йшли люде відважні й здорові, а пригоди й небезпеки робили характер замкнутий і суворий. Зате простори степові, безкрає небо і тиша, самотність і поезія далекої мандрівки хвилювали творчий дух і він виливався в пісні, повній степової мельодії й красоти, та яка є найкращим зразком української поезії й музики. Чумацтво проіснувало на Україні до половини XIX. ст.

Пісні Побутові.

Пісні побутові малюють приватне життя як суспільства так і окремої одиниці. В народній пісенній літературі це є найобширніша і найбільш розвинута ділянка. Тут дійсно пісня охоплює життя чоловіка на всім його протязі від колиски до гробу. І тут знаходимо найбільш розвинені зразки як пісні індивідуальної-одноголосної так і гуртової-поліфонічної, а також найкращі зразки народньої поезії. Особливо вичерпуюче глибоко та яскраво розвинено в них мотив любовний, якому віддані найкращі мельодії глибокі змістом і чуттям та майже завше овіяні подихом мелянхолії й цілком далекі від еротизму. Мельодії мажорного складу дихають життєздатністю, життєвою радістю, іноді повні гумору, але завше — тонкої ґрації. Поруч з мельодіями безкрайної широти, вражають ухо чіткість ритмів танкового характеру.

(Дальше буде).

ЦАРИЦЯ РИБОЛОВЛІ. Панну Ленору Темсер Теф вибрано королевою рибацького сезону ловлі тарпонів. Вона одіта в одіння, що наслідує рибячу луску. В руках у неї „тарпон", піймaний Диком Ґидуковичом з Ґалвестону.

ҐІТЛЕРІВ СЕСТРІНОК. Вилием Петрик Гитлер, 30-літний син жінки брата німецького диктатора, приступив до канадійського війська, щоб воювати проти свого вуйка.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ОБОРН, Н. Й.

Орґанізаційні збори відділів У. Н. Союзу та нова кампанія.

В неділю, 29. червня 1941. р. відбулися орґанізаційні збори 38,202 і 283 відділів У. Н. Союзу в галі св. отця Николая, в якій міститься домівка 38. відділу. На зборах, на які прибули всі урядники та більше число членів та членкинь згаданих відділів, був приявний союзовий орґанізатор п. Антін Маланчук.

Збори отворив кошовий 283 відділу й покликав президію зборів, в склад якої увійшли: пані Е. Грубий, предсідниця 202 відділу, п. М. Тарбой, предсідник 38 відділу, і секретарі п. І. Наугольняк, панна А. Ґалян і Е. Саварин.

Союзовий орґанізатор п. Антін Маланчук виголосив відтак довший реферат про поліси У. Н. Союзу та дав обширні пояснення в справі дитячих грамот кляс 4 і 5, які були приняті на останній XX. конвенції У. Н. Союзу.

Після запитів, на які п. А. Маланчук давав вичерпуючі відповіді, присутні одноголосно ухвалили повести кампанію за приєднуванням нових членів до Українського Народного Союза. Всі присутні заявили, що охотно будуть помагати союзовим секретарям і орґанізаторам орґанізувати нових членів. Заявили, що вже за пять днів почнуть сильну та орґанізовану кампанію за новими членами.

Честь тим, що так розуміють народню справу:

СЕКРЕТАРІ ОРҐАНІЗАЦІЙНИХ ЗБОРІВ: —

Е. Саварин, від. 283 від. У.Н.С.
І. Наугольняк, 38 від. У.Н.С.
Анна Ґалян, 202 від. У.Н.С.

ТАМАСТОН, КОНН. — Місячні збори Тов. Українська Січ, від. 421., відбудуться 12. липня, в Українській Ґалі на Проспект ул., в 8. годині вечером. Проситься всіх членів прибути на збори, щоби залагодити тов. справи, бо то не вистарчає лише заплотити членську вкладку, а на збори не приходити, бо кажуть без мене обійдеться. Ми завше так говоримо, тому ми завше позаді інших народностей. — За уряд: Й. Шеремета, предс.; М. Шипінька, кас.; П. Чесник, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВЕСТ АЙСЛИП, Н. Й. — Збори відділу 433., відбудуться 12. липня, в годині 8. вечером, в гали церковній, на котрі проситься всіх членів, щоби прибули, бо є важна справа до полагодження. — Уряд.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться в неділю, 13. липня, в 2. годині пополудні, в Набожнийського. Просимо всіх членів прибути на збори, бо буде справоздання урядників і контрольорів за пів року. — Ілько Шеґера, предс.; Дмитро Фидина, кас.; Н. Лісний, секр.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 3. червня 1941. року в годині 9:20 рано помер на удар серця довголітній член і урядник, наконець предсідник Бр. Пресв. Богородиці, від. 149. У. Н. С. у Лакавана, Н. Й., як також предсідник місцевої греко-католицької церкви

МИХАЙЛО БОЙКО.

Покійний родився 5. мая 1878. року в селі Рівчиці, повіт Дрогобич, Західня Україна. Прожив 63 роки і 27 днів.

Вступив до У. Н. Союзу 15. березня 1911. року. Був членом і добрим українцем. Полишив у смутку жену Анастазію і три доньки: Катерину, Марію і Анну та одного сина Івана, котрих виховав на добрих українців.

Похорон відбувся 6. червня 1941. року з дому жалоби, 134 Голанд Ев., до української гр.-катол. церкви в Лакавана, Н. Й., а відтак на вічний спочинок на цвинтар св. Духа в Лакавана.

Нехай прибрана чужа земля Вашингтона буде Йому легка як своя рідна українська! Вічна Йому память!

Онуфрій Стецьків.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН ч. 349. — Відложене рішення.

Побачивши увязненого Тарзана, Тарзеля сама не знала, чи має з того радіти, чи сумувати. Він ніби був її ворог. А всетаки він зворушував її...

З великим нараженням власного життя вона перелізла частокіл і зблизилась до місця, де був Тарзан. Вона хотіла йому помогти.

Але в тій саме хвилині вона зачула, як батавці говорили про схоплення білого хлопця. Це її так налякало, що вона втекла.

Найважнішим завданням в цю хвилю було віднайти хлопця. Цей білий велетень може зачекати. Всетаки те рішення було для неї дуже тяжке.